

Utvärdering av forskarutbildningen vid juridiska institutionen: Sammanfattning, analys och förslag till åtgärder

Bakgrund

Under hösten 2020 genomförde juridiska institutionen på uppdrag av dekanus vid Handelshögskolan en utvärdering av institutionens forskarutbildning. Utvärderare var professorerna Hans Petter Graver (Oslo universitet) och Mia Korpiola (Åbo universitet) samt kammarrättsrådet och docenten Mona Aldestam (Uppsala universitet; Kammarrätten i Stockholm). Hans Petter Graver var ordförande.

Coronapandemin hindrade bedömargruppen från att besöka Göteborg och den juridiska institutionen. Samtliga möten skedde via Zoom. Inför utvärderingen hade bedömargruppen ett förberedande möte med proprefekt, viceprefekt och forskningssamordnare 2020-09-18. Det kompletterande material som bedömargruppen efterfrågade tillställdes gruppen 2020-10-12.

Inför det digitala platsbesöket (via Zoom) 2020-11-09 till 10 hade bedömargruppen ett internt möte 2020-11-06.

Vid platsbesöket intervjuades: sju doktorander (fem svenska och två internationella); kursansvariga för de fyra forskarutbildningskurserna (sju personer); fem handledare; proprefekt, viceprefekt och forskningssamordnare. Syn av institutionens lokaler genomfördes m.h.a. sju filmer av doktorandernas arbetsrum.

Utvärdering har gjorts i enlighet med utvärderingskriterier utfärdade av Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) 2014. Bedömargruppen undersökte åtta frågeställningar.

1. Motsvarar de faktiska studieresultaten lärandemål och högskoleförordningens examensmål?

Enligt bedömargruppen motsvarar den forskarutbildningen som ges vid juridiska institutionen i hög grad såväl högskoleförordningens som juridiska institutionens egna lärande- och examensmål. Bedömargruppen ansåg att detta även bekräftades av att under perioden 2015-2020 totalt 16 doktorander disputerat med godkänt resultat.

2. Sätts doktorandens lärande i centrum i undervisningen?

Bedömarens uppfattning är att doktorandens lärande i undervisningen inte satts i centrum i forskarutbildningskursen Rättsvetenskaplig forskning (15 HP) som gavs t o m 2019. Dessutom menade bedömarens uppfattning att de problem som tidigare kännetecknat planeringen av institutionstjänstgöringen, otydlighet och brist på likabehandling är ett exempel på att doktorandens lärande inte satts i centrum när det gäller deras sammantagna arbetssituation. Institutionen har emellertid under den period som utvärderas vidtagit åtgärder för att förbättra planering av institutionstjänstgöring samt ersatt kursen Rättsvetenskaplig forskning med två nya kurser med tydligt fokus på doktorandens lärande.

Åtgärder:

- Fortsätta arbetet med formerna för planering av institutionstjänstgöring.
- Fortsätta arbetet med fokus på doktorandens lärande vid kvalitetsuppföljningsarbetet med forskarutbildningskurserna.

3. Vilar undervisningens innehåll och form på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet?

Enligt bedömarens uppfattning visar antalet disputerade doktorander under perioden 2015-2020 att forskarutbildningen vid juridiska institutionens får anses vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

4. Har lärarna aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens samt står antalet lärare i proportion till utbildningens omfattning och innehåll?

Enligt bedömarens uppfattning genomgång av lärarnas kompetens står antalet handledare i proportion dels till antalet doktorander dels till forskarutbildningens omfattning och innehåll. (Institutionen har totalt 39 handledare och 22 doktorander. Utöver dessa tillkommer ett antal externa handledare.) Samtliga lärare vid institutionen har inte fullgjort den högskolepedagogiska kursen "Handledning till forskarutbildning" (PIL201). Enligt bedömarens uppfattning har institutionen kapacitet att anta ett betydligt större antal doktorander än vad man har i dagsläget. Institutionens ekonomiska resurser begränsar dock detta. Bedömarens uppfattning är att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll och att ett tillräckligt antal av lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens för att handleda de doktorander som är antagna.

Åtgärder:

- Uppmuntra fler lärare att skaffa högskolepedagogisk kompetens att handleda doktorander.
- Arbeta för att institutionen erhåller ökade medel till forskarutbildningen.

5. Utbildningens relevans för doktorandernas och samhällets behov

Bedömarens genomgång av institutionens utbildningsdrivna forskningsämnen och tre samhällsutmaningsdrivna forskningsområden visar att forskarutbildningen är relevant för doktorandernas och samhällets behov.

6. Doktorandernas inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Sammanfattningsvis har institutionens doktorander under lång tid inkluderats i forskarutbildningens planering, genomförande och uppföljning. Representanter för doktorandgruppen har inflytande i utbildningsfrågor och deltar i råd och kommittéer, samt genom enkäter och diskussioner. Doktoranderna har emellertid inte möjlighet att välja sin handledare vid antagningen eftersom institutionen utser handledare och måste garantera att handledare med rätt ämneskompetens utses till nya doktorander. Doktoranderna har dock enligt högskoleförordningen rätt att på begäran byta handledare.

Åtgärder:

- Utseende av handledare till varje enskild doktorand baseras på flera hänsyn, bl.a. institutionens ansvar att utse kompetenta handledare. Valet av handledare har gjorts transparent genom en fastställd rutin. Institutionen kommer att fortsätta arbetet med att varje beslut om handledare baseras på dessa hänsyn.

7. Studie- och lärmiljöns tillgänglighet och ändamålsenlighet för alla doktorander

Tämligen stort utrymme ägnas doktorandernas studie- och lärmiljö avseende tillgänglighet och ändamålsenlighet. Den fysiska arbetsmiljön får i stort godkänt, vissa klagomål om placering av rum samt antal personer i varje rum. Den psykosociala miljön visar viss stress avseende kraven som ställs på avhandlingsarbetet samt oklarheter om institutionstjänstgöringen, introduktion av nya doktorander anmärktes på av doktoranderna. Bedömarens grupp kunde inte avgöra om tillgängligheten uppfyller de krav som ställs enligt lag. Arbetsmiljökartläggningen (ARK) diskuteras i bedömarens rapport, men effekterna av Covid-19 etc har inte behandlats i ARK:en.

Doktoranderna önskar även tydligare rutiner vid arbetsintroduktion och bedömarens grupp anser att institutionen bör ha klara rutiner så att doktoranden bli integrerad i arbetsmiljön och börja arbeta redan från dag ett. Bedömarens grupp påpekar samtidigt att rutinerna har utvecklats.

Åtgärder:

- För att göra rumsfördelningen mer transparent håller f.n. en rumspolicy på att utarbetas.

- Institutionen säkerställer att GU:s tillgänglighetspolicy och handlingsplan för tillgänglighet följs.
- Institutionen behöver genomföra en uppföljning av coronapandemins påverkan på studie- och lärmiljöns tillgänglighet och ändamålsenlighet.
- Arbetsintroduktionen ska förbättras genom att handledare och utbildningsansvarig tar hand om doktoranden från anställningens första dag så att denne vet vad som ska göras i avhandlingsprojektet samt får möjlighet att diskutera institutionstjänstgöring. Doktorand och handledare ska därför ha ett möte omedelbart i samband med anställningens början.
- Institutionen ska erbjuda de obligatoriska doktorandkurserna i tur och ordning och med början i samband med höstterminstarten det år då ordinarie doktorandantagning sker.
- Enligt institutionen har arbetsplatsintroduktionen stramats upp och utvärderas kontinuerligt. Institutionen tillhandahåller en halvdagsintroduktion med nyantagna doktorander, handledare, doktorandrepresentant, personalhandläggare, viceprefekt, forskningssamordnare mfl i samband med antagning. Doktoranderna tilldelas en mentor av doktorandgruppen.

8. Genomförande av kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen

Institutionen samlar kontinuerligt respons efter varje doktorandkurs och Marstrandseminarium. Kursvärderingarna används att utveckla utbildningen. Till exempel har kursen ”Rättsvetenskaplig forskning” ersatts med två nya kurser.

Universitetet och institutionen har hanterat coronapandemin och dess konsekvenser för doktorander. Universitetet har skrivit en vägledning gällande särskilda skäl för förlängning av doktorandanställning med anledning av Covid-19.

Den senaste arbetsmiljöundersökningen visade att institutionens hantering av negativa händelser inte fick så höga poäng och att hanteringen av svåra frågor ansågs vara för långsam.

Åtgärder:

- Institutionen ska se över sina rutiner för hantering av negativa händelser.
- Institutionen behöver genomföra en uppföljning av coronapandemins påverkan på forskarutbildningen.

Sammanfattning

Bedömarens intryck är att forskarutbildningen relativt nyligen (2013) har genomgått en reform som lett till betydande förändringar och befinner sig i ett skede där den söker sin nya form. Utvärderingen är därför något tidig för att kunna göra en analys av reformens fullständiga konsekvenser.

Enligt bedömaregruppen har juridiska institutionen en tydlig ambition att ge en högkvalitativ forskarutbildning och det finns en vilja och förmåga att göra det förändringsarbete som krävs när behov av förändring uppstår men att det arbetet skulle kunna bli mer effektivt.

Den juridiska institutionens forskarutbildning verkar, sett till antalet disputerade och genomströmning, fungera relativt effektivt. Institutionens personalresurser (antal lärare/handledare per doktorand, pedagogisk kompetens, osv.) skulle tillåta flera än en nyrekryterad doktorand om året.

Bedömaregruppen uppfattar att det finns en hög ambition hos juridiska institutionen att ge en högkvalitativ forskarutbildning men också att det finns en tydlig frustration över bristen på finansiella medel. Tillräckliga finansiella medel är en grundläggande förutsättning för att kunna upprätthålla och vidareutveckla en god och kvalitativ forskarutbildning. En god och kvalitativ forskarutbildning i juridik bidrar till en gemensam samhällsnytta av stor betydelse.

Åtgärder:

- Utöver de åtgärder som föreslagits ovan ska institutionen lägga utvärderingen till grund för en diskussion om den framtida forskarutbildningen.

//Max Lyles, viceprefekt med ansvar för forskarutbildningen